

В. В. ПАШУТІН**МЕЖІ, ГРАНИЦІ ТА СФЕРИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ:
СПІВВІДНОШЕННЯ ТА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК**

Сформульовано поняття меж правового регулювання. Пропонується розуміти їх як сутнісні ознаки правового регулювання, межі його існування як явища. Для визначення сфер правового регулювання запропоновано використовувати поняття границь правового регулювання, обґрунтовано їх множинність. Показано співвідношення, представлено класифікацію границь та сфер правового регулювання залежно від факторів, що впливають на його ефективність.

Ключові слова: сфери правового регулювання, межі правового регулювання, границі правового регулювання.

Пашутин В. В. Пределы, границы и сферы правового регулирования: соотношение и взаимосвязь

Сформулировано понятие пределов правового регулирования. Предлагается понимать их как сущностные признаки правового регулирования, пределы его существования как явления. Для определения сфер правового регулирования предложено использовать понятие границ правового регулирования, обоснована их множественность. Показано соотношение, представлена классификация границ и сфер правового регулирования в зависимости от видов факторов, влияющих на его эффективность.

Ключевые слова: сферы правового регулирования, пределы правового регулирования, границы правового регулирования.

© ПАШУТІН Вадим Володимирович – кандидат юридичних наук, доцент доцент кафедри загальноправових дисциплін Донецького юридичного інституту МВС України (м. Кривий Ріг)

Pashutin Vadym. Limits, boundaries and areas of legal regulation: correlation and interconnection

The concept of the limits of regulation is formulated in the paper. It is proposed to understand them as essential features of the legal regulation, the limits of its existence as a phenomenon. To determine the area of legal regulation it is proposed to use the notion of the boundaries of legal regulation, its multiplicity is justified. Ratio is shown, a classification, the boundaries and spheres of legal regulation are presented depending on the types of factors that affect its performance.

Key words: *area of legal regulation, the limits of legal regulation, the boundaries of legal regulation.*

Проблема пошуку теоретичних основ визначення меж та сфер правового регулювання дедалі стає все більш актуальною. Це пояснюється тенденцією збільшення кількості нормативних актів, розповсюдженням правового регулювання на все біль широке коло суспільних відносин. Відзначається навіть наявність ознак кризи правового регулювання, що виражається у «перевиробництві правових норм», «правовому забрудненні», «неконтрольованому множенні правових норм»¹. Визначення меж правового регулювання виявляється не простим завданням. Навіть, у навчальній юридичній літературі не знаходимо єдиного розуміння цього поняття. У загальному вигляді смисл поняття «межі правового регулювання» начебто загалом зрозумілий і цей термін вживаний у науковій та навчальній літературі. Водночас, ми знаходимо різні формулювання його змісту такими авторами як В.М. Сирих, В.В. Лазарев, О.Ф. Скакун, О.М. Балінська та іншими. Межі правового регулювання визначаються через інші суміжні поняття: границя, лінія, рубіж, рамки: «границі владного втручання держави, його органів у систему суспільних відносин»², «демаркаційна лінія, що відокремлює галузь правового від неправового та окреслює границі розповсюдження права, граничність його впливу на свідомість людини та її діяння»³, «рубежі владно-вольового впливу громадянського суспільства (народу) і держави (її органів) на суспільні відносини»⁴, «рамки владно-вольового впливу держави в

особі її органів на суспільні відносини, поведінку людини»⁵. Детальний аналіз наведених варіантів понять меж правового регулювання вказує на їх неспівпадіння за змістом. До того ж, межі правового регулювання визначаються як границі, рамки, рубежі саме правового впливу. Такі визначення по суті ґрунтуються на ототожненні сфер правового регулювання і правового впливу. Водночас, у юридичній літературі превалює положення про нетотожність цих сфер, відмінність правового регулювання від правового впливу, яку ми також підтримуємо⁶. Немає узгодженості між різними варіантами класифікації меж правового регулювання, що пропонуються дослідниками. Так, окремі автори пропонують розрізняти об'єктивні та суб'єктивні, зовнішні та внутрішні, інтенсивні та екстенсивні межі правового регулювання.

У статті зроблено спробу запропонувати взаємоузгоджені поняття сфер та меж правового регулювання, які позбавлені таких протиріч та можливо дадуть додаткову інформацію для подальшої розробки теорії правового регулювання. При цьому, виходячи з обмеженого обсягу статті, ми свідомо звузили завдання і спиралися лише на позитивістське розуміння права.

Зміст поняття «межі правового регулювання» залежить від того, як ми розуміємо саме правове регулювання. У теорії права має розповсюдження теза про те, що врегулювання відносин – це по суті закріплення відповідних правових норм. Тобто видання норми права та набуття нею законної сили знаменує собою факт урегулювання певного кола суспільних відносин⁷, право безпосередньо регулює відповідні суспільні відносини⁸. На наш погляд, зрозуміло, що наявність певного правила поведінки, моделі суспільних відносин ще не означає гарантованого втілення цього правила у життя. Нормування суспільних відносин, створення та закріплення у нормативних актах правил по суті є правовим нормуванням, а не правовим регулюванням. Правове регулювання не завершується виданням правової норми, воно проходить певні стадії від формування правової норми до її реалізації. Загальноновизнаним є стадійність, етапність правового регулювання, де створення правової норми вважається лише першою, початковою

його стадією, навіть такою, що передує правовому регулюванню⁹. Тому, під правовим регулюванням у цій статті ми розуміємо не лише нормування, створення моделей суспільних відносин, а фактичне «життя» таких моделей, фактичне виникнення правовідносин за цими моделями, функціонування цих правовідносин за закріпленими державою алгоритмами. Врегульованими правом ми вважаємо відносини, які змодельовані у вигляді правової норми та реалізуються за формалізованою моделлю в суспільному житті у випадках, передбачених гіпотезою цієї норми, суб'єкти цих відносин реалізують свої права та обов'язки через правомірну поведінку. Ототожнення правового нормування та правового регулювання у наведеному вище розумінні цих термінів означало б некритичне ставлення до ефективності правової норми, до її здатності виконувати свою основну функцію. Правове нормування – це по суті правове регулювання з невизначеною ефективністю. Про ефективність, ступінь ефективності такого нормування (правової норми) ми можемо говорити лише після практики реалізації створеної норми. Зрозуміло, що ми можемо так ставити питання лише спираючись на позитивістський підхід до розуміння права, інакше такі норми ми не можемо називати правовими. Крім того, таке ототожнення видання правової норми та правового регулювання, на наш погляд, створює небезпечну ілюзію можливості забезпечити правове регулювання певної групи відносин лише виданням відповідного нормативного акту.

Як зазначено вище, неоднозначно в літературі трактується поняття «межі правового регулювання». Це багато в чому пояснюється достатньо широким тлумаченням поняття «межа». На наш погляд, тут доцільно використати філософський аналіз понять «межа» та «границя», що запропоновано О.В. Боровковою¹⁰. Аналізуючи семантику термінів та погляди відомих філософів на зазначені категорії, вона приходить до узагальнення, яке зводиться до наступного. Межа та границя це два види обмеження речі. Вони мають самостійне значення. Виявлення меж – це зосередження самої речі, сутності її буття. Дослідження границі передбачає виявлення її місцеположення серед інших речей, у просторі. Межа – те, що робить річ річчю,

а границя – те, що вказує місцеположення її у просторі. Застосовуючи таке розуміння «меж» та «границь» до предмету нашого дослідження, можемо запропонувати наступне.

Межі правового регулювання відокремлюють правове регулювання як явище від інших явищ, визначають що є правовим регулюванням по суті та за змістом. За цими межами правове регулювання не існує, вони відділяють правове регулювання від іншого – морального, економічного, психологічного, релігійного регулювання суспільних відносин. Це межі, за якими будь-яке явище, у тому числі й регулювання суспільних відносин не можна вважати правовим регулюванням. Близькі по суті визначення меж правового регулювання було запропоновано М.М. Рассоловим: «якась розумна межа, що відокремлює сферу правового від неправового»¹¹ та О. Мельником: «ті явища, які окреслюють можливості правового регулювання»¹². Цими межами ми вносимо визначеність у розуміння правового регулювання. Визначення меж правового регулювання по суті є визначенням суттєвих межових ознак такого явища, ознак, що робить це явище саме правовим регулюванням. Такими межовими ознаками, властивостями правового регулювання, на наш погляд, є формування (видання, закріплення) та реалізація (гарантована забезпеченість реалізації, дієвості) правових норм. Це ті суттєві ознаки, межі, поза якими не існує явища, яке ми називаємо правовим регулюванням суспільних відносин. Якщо не реалізуються правові норми, або не забезпечується їх реалізація, то не можна говорити про правове регулювання.

Границі (у вищезазначеному розумінні цього поняття) правового регулювання визначають, виокремлюють сферу правового регулювання, «розташування» сфери правового регулювання у всьому просторі суспільних відносин. Всередині сфери, замкнутого простору, що окреслюється границями правового регулювання – відносини, що регулюються правом. Водночас, слід визнати наявність низки достатньо обґрунтованих визначень поняття «сфера правового регулювання». Різні автори до цієї сфери відносять у різних комбінаціях: відносини, що врегульовані правом, відносини, що можуть бути вре-

гульовані правом, відносини, що мають бути врегульовані правом, відносини, що потребують правового регулювання, відносини, які необхідно врегулювати правом, або ж усі перелічені відносини включаються до сфери правового регулювання¹³. Під сферою правового регулювання також пропонується розуміти суспільні відносини, на які поширюється правове регулювання¹⁴, небезпідставно ототожнюючи таку сферу з предметом правового регулювання¹⁵. До того ж, констатується залежність конфігурацій цих сфер регулювання від багатьох чинників (економічних, соціальних, історичних тощо). Це створює певні протиріччя, неузгодженість між різними за змістом визначеннями одного поняття «сфера правового регулювання». Уявляється, що певною мірою вирішити такі протиріччя можливо за допомогою суміжного поняття «границі», яку наводить О.В. Боровкова: «границя» – феномен диференційованості якості від інших якостей¹⁶. Це дозволяє поглянути на різні формулювання поняття сфери правового регулювання як на визначення сфер правового регулювання різних якостей, властивостей, порівняти якості, що визначають, передбачають такі формулювання. Логічним виглядає припущення, що кожне із запропонованих у літературі визначень сфери правового регулювання не протирічить іншим, а лише окреслює свою сферу у границях, що відокремлюють сферу однієї якості правового регулювання, розділяючи її від сфери з іншою якістю правового регулювання.

Кожна така границя, що виокремлює певну сферу правового регулювання, визначається окремими, особливими факторами і тому займає своє положення у просторі суспільних відносин, відмінне від положень інших границь, що визначаються іншими чинниками. Відтак – отримуємо різні сфери правового регулювання суспільних відносин з різним їх положенням, розташуванням у масиві суспільних відносин. За такого підходу до розуміння сфер правового регулювання, кожне з визначень, що знаходимо у публікаціях, має своє самостійне значення, позначає окрему сферою правового регулювання, що не співпадає частково або повністю з іншими сферами правового регулювання, які представлено іншими визначеннями. Такий підхід

до розуміння меж, границь та сфер правового регулювання дозволяє систематизувати наявні в літературі визначення, доповнити їх, та визначити взаємозв'язок між ними. Система сфер з відповідними границями правового регулювання на наш погляд може бути представлена у загальному вигляді таким чином.

Із всього масиву суспільних відносин виокремлюється сфера правового нормування – суспільні відносини, що можуть бути формалізовані у правилах поведінки які за своїм змістом можуть піддаватись контролю та державному примусу. Цей масив окреслено границями правового нормування. Тобто, властивості суспільних відносин поза границями цієї сфери об'єктивно такі, що «технічно» не можуть бути формалізовані у чіткі, зрозумілі контрольовані правила або права та обов'язки. Відтак – там не може бути правового регулювання, оскільки останнє, як доведено вище, обмежується можливістю створення таких норм поведінки. Можна припустити, що поза сферою правового нормування опиняються відносини, що регулюються іншими соціальними нормами, та відносини, що не набули повторюваного характеру, не мають ознак нормативності, знаходяться у стадії формування, розвитку, згасання, зникнення тощо.

Зі сфери правового нормування ми можемо виокремити масив відносин, які не тільки можуть бути формалізовані у нормах поведінки, але й гарантовані державою, та хоча б з якоюсь ефективністю можуть бути реалізовані. Тобто, тут правове регулювання принципово можливе, не враховуючи питання його ефективності, доцільності і потреби в ньому. Це сфера можливого правового регулювання, окреслена відповідними границями, що виокремлюють масив суспільних відносин можливого правового регулювання всередині сфери правового нормування.

Всередині сфери можливого правового регулювання виділяються різні сфери правового регулювання. Кожна така сфера окреслюється своєю границею, яка у свою чергу визначається певним суттєвим чинником. Окремі сфери правового регулювання такі.

Сфера, що виділяється економічною границею правового регулювання. Всередині цієї сфери – суспільні відносини, які не тільки

закріплені або можуть бути закріплені у правових нормах, але й для реалізації таких норм існують економічні умови. Тобто, результативність правового регулювання забезпечена економічними умовами. Таких економічних умов, наприклад, потребує реалізація норм антикорупційного права, норм пенсійного права, трудового права тощо. За границями цієї сфери відносини не можуть бути ефективно врегульовані правом за причин відсутності економічних умов. Наприклад, відсутність достатніх коштів для забезпечення доступу до якісної безкоштовної освіти, медичного забезпечення не дозволяє встановлювати високі соціальні стандарти у цих галузях. Підкреслимо, що економічні границі правового регулювання включають до означеної сфери не виключно економічні відносини, а будь-які відносини за ознакою гарантованості економічними чинниками їх нормування та реалізації цих створених норм, тобто успішного, ефективного правового регулювання. Слід визнати, що така границя не має чітких «координат». Вона фактично розділяє масиви відносин, що мають різні ступені економічних гарантій правового регулювання, масиви відносин з різною ефективністю правового регулювання, що залежить від економічних гарантій. Обсяг сфери правового регулювання, що окреслюється економічною границею правового регулювання залежить і від того, яка ступінь ефективності регулювання суспільних відносин визнається достатньою, прийнятною для певного ступеню розвитку правової системи, цивілізованості суспільства. Чим більшої ефективності вимагає суспільство (визначається витратами на регулювання, актуальністю безпеки певних відносин тощо), тим вужча, менша за обсягом сфера правового регулювання з економічними границями. Границя правового регулювання у такому разі, виходячи із обраного вище її розуміння, розділяє простір суспільних відносин залежно від гарантованого ступеню ефективності правового регулювання, розділяє різні якості правового регулювання.

Сфери правового регулювання можуть визначатись і іншими чинниками: моральними, ментальними, цивілізаційними, історичними тощо. Відтак, можна говорити про існування сфер правового регулювання, що визначаються моральними границями, ментальними гра-

ницями, цивілізаційними границями, історичними границями та іншими. Ці сфери правового регулювання позиціонуються у границях сфери можливого правового регулювання, співвідносяться за обсягом, та масивом суспільних відносин залежно від низки обставин: прийнятної для суспільства ефективності правового регулювання, культурних традицій, рівня свідомості тощо. Залежно від набору, комбінації таких умов до сфер правового регулювання у зазначених вище границях (економічних, моральних, ментальних тощо) можуть потрапляти різні масиви відносин. Наприклад, належність до сфери правового регулювання у моральних границях окремих відносин щодо трансплантації органів людини залежать від пріоритетної суспільної моралі.

Моральні, економічні, психологічні, ментальні та інші границі формують сфери правового регулювання з відповідним гарантованим ступенем ефективності правового регулювання. Такі сфери можуть перетинатись, мати спільні масиви суспільних відносин. Масив, зона співпадіння усіх цих сфер утворює сферу, у границях якої ефективність регулювання суспільних відносин забезпечується всіма тими чинниками, що утворюють різні границі правового регулювання: моральними, економічними, психологічними тощо. У межах цієї сфери слід очікувати правового регулювання максимальної ефективності. Це сфера максимально ефективного правового регулювання. Дійсно, найбільш ефективна охорона права приватної власності можлива у разі, якщо ці відносини попадають у зону максимально ефективного правового регулювання. Зменшення сфери правового регулювання у економічних границях, наприклад, суттєве погіршення матеріального становища людей, зазвичай призводить до збільшення злочинів проти приватної власності і, відповідно, до зниження ефективності захисту цього права. Такі відносини можуть опинитись за економічними границями ефективного правового регулювання.

Сфера чинного правового регулювання – масив суспільних відносин, що врегульовані правом, охоплені чинним законодавством, відносин, що змодельовані у вигляді правових норм, які містяться у чинному законодавстві. В ідеальному варіанті ця сфера має співпа-

дати зі сферою ефективного правового регулювання. Це означає ефективність, дієвість та економічність всього законодавства. Разом з тим, у цій сфері можуть опинитись і ті суспільні відносини, що з достатнім для суспільства ступенем ефективності регулюються іншими соціальними нормами, без забезпечення державним примусом. Відтак, економічність правового регулювання може бути ще вищою, якщо ці відносини залишити без державного забезпечення, не виключити до правового регулювання. Однак, реальна сфера чинного правового регулювання, що не є ідеальною, може й виходити за границі максимально ефективного правового регулювання, перетинатись з тими сферами, де ефективність правового регулювання послаблена відсутністю гарантій певних видів: моральних, економічних, інших. Вона, навіть може підходити до границь правового нормування, тобто частково охоплювати той масив суспільних відносин, що можуть підлягати лише правовому нормуванню і не мати реальних гарантій реалізації цих норм.

Існування сфери максимально ефективного правового регулювання не означає доцільність правового регулювання всіх відносин цієї сфери. Суспільне життя може і не потребувати такого охоплення. Тому ми можемо виокремити сферу необхідного правового регулювання, масив суспільних відносин, що має бути врегульований правом для забезпечення нормального функціонування суспільства на конкретному етапі його розвитку. Водночас ця сфера може частково виходити за границі максимально ефективного правового регулювання. Це означає, що відсутні певні неюридичні гарантії ефективного правового регулювання тих суспільних відносин, які є для суспільства важливими і такими, що потребують гарантованого державного захисту. Наявність або відсутність, ступінь сформованості цих гарантій слід враховувати правотворцю.

Викладене розуміння меж правового регулювання відрізняється від розповсюджених у літературі варіантів, які зводяться до того, що межі визначають сфери правового регулювання суспільних відносин. Ми пропонуємо їх розглядати як межові, суттєві ознаки явища правового регулювання. Сфери правового регулювання пропонуємо ви-

значати, виходячи з того, що вони формуються границями правового регулювання. Границі розділяють сфери, масиви суспільних відносин з різним ступенем ефективності можливого правового регулювання. Такі границі визначаються окремими факторами, що забезпечують ефективність правового регулювання. Можливо й визначення інших видів сфер та границь правового регулювання за інших підстав класифікації: залежно від характеру правових приписів норм, що моделюють ці відносини, залежно від типу правового регулювання, рівня правового регулювання тощо. На наш погляд, такий підхід дозволяє конкретизувати поняття правового регулювання на підставі визначення його суттєвих межових ознак, систематизувати, узгодити різні визначення сфер правового регулювання, розширити їх класифікацію.

1. *Бусова Н.* Проблема кризиса правового регулирования в свете теории социальных систем Н. Лумана / Н. Бусова // Социология: теория, методы, маркетинг. – 2000. – №9. – С. 52. 2. *Сырых В.М.* Теория государства и права : учебник / Сырых В.М. – 2-е изд. – М. : ЗАО «Юридический Дом «Юстицинформ», 2002. – С. 157. 3. *Лазарев В.В.* Теория права и государства : учебник / Лазарев В.В. / под ред. В.В. Лазарева. – М. : Право и Закон, 1996. – С. 113. 4. *Скакун О.Ф.* Теорія держави і права : підручник / Скакун О.Ф. – 4-те видання допов. і перероб. – К. : Алерта, 2013. – С. 260. 5. *Балинська О.М.* Проблеми теорії держави і права : навч.-метод. посібник / О.М. Балинська, Т.З. Гарасимів. – Львів : Вид-во ЛьвДУВС, 2008. – С. 236. 6. *Косович В.* Правовий вплив і правове регулювання: критерії розмежування / В. Косович // Вісник Львів. ун-ту. – 2008. – № 46. – С. 21-25; *Котенко О.А.* Правове регулювання та правовий вплив: теоретичні аспекти / О.А. Котенко // Часопис Київського ун-ту права. – 2012. – №1. – С. 76-79; *Пашутін В. В.* Поняття правового регулювання та правового впливу: проблеми розмежування / В. В. Пашутін // Вісник Луганської академії внутрішніх справ України. – 2004. – Вип. 4. – С. 19–28. 7. *Абрамов А.И.* Механизм реализации функций права и его отличие от механизма правового регулирования / А.И. Абрамов // Актуальные проблемы

правоведення. – 2005. – №3. – С. 80. **8. Васильев А.С.** Теория права и государства : учебник / Васильев А.С. – Х. : ООО «Одиссей». – 2006. – С. 272. **9. Тарахонич Т. І.** Правове регулювання та правотворчість: співвідношення понять / Т.І. Тарахонич // Держава і право. – 2010. – № 49. – С. 5. **10. Боровкова О.В.** «Граница» и «предел» как два способа ограничения / О.В. Боровкова // Вестник Томского государственного университета. – 2007. – №1. С. 38-41. **11. Рассолов М.М.** Проблемы теории государства и права : учеб. пособие / М.М. Рассолов М.М. – М. : ЮНИТИ-ДИАНА: Закон и право, 2007. – С. 283. **12. Мельник О.** Сфера правового регулювання: поняття, ознаки, види / О. Мельник // Право України. – 2010. – №9. – С. 136. **13. Лазарев В.В.** Сфера и пределы правового регулирования / В.В. Лазарев // Советское государство и право. – 1970. – №11. – С. 43. **14. Левченков О.І.** Проблеми правового регулювання суспільних відносин: загальнотеоретичні аспекти / Левченков О.І. – Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дидоренка, 2012. – С. 342. **15. Тарахонич Т.І.** Ефективність правового регулювання / Т.І. Тарахонич // Наукові записки Національного університету Києво-Могилянська Академія. – 2004. – т. 26. – С. 82. **16. Боровкова О.В.** «Граница» и «предел» как два способа ограничения / О.В. Боровкова // Вестник Томского государственного университета. – 2007. – №1. – С. 39.

Pashutin Vadym. Limits, boundaries and areas of legal regulation: correlation and interconnection

In the article the mutually correlated concept of limits and boundaries of areas of regulation is proposed. For this purpose, philosophical understanding of such categories as "border" and "boundary" is applied. The concept of legal regulation of social relations is defined more accurately. Under the legal regulation we understand not only normalization, creation of models of public relations, and also the actual "life" of such social relations models, the actual emergence of relationships under these models. The limits of legal regulation is presented as the limitation essence of boundaries of legal regulation: the formation and implemen-

tation of the legal rules. The concept of legal normalization is defined and its difference from regulation is shown.

Areas of legal regulation are proposed to be defined by border of legal regulation. These boundaries are determined by a variety of factors: economic, political, historical, psychological, cultural and so on. These boundaries separate public relations arrays with varying degrees of legal regulation efficiency. The limits of legal regulation define the content and nature of legal regulation, and boundaries determine the areas of legal regulation – arrays of public relations, united on the basis of legal regulation of assurance of legal regulation by certain factors. These guarantees are formed by different conditions of social life. Area of legal normalization is wider in scope and includes relationships that can be formalized by legitimate procedure to certain rules of conduct. However, not all of these rules of conduct can be actually secured by state guarantees for their implementation.

System of regulation areas is presented, their relationship between themselves and the area of legal normalization is shown. The area of possible legal regulation includes the area of the potential legal normalization, consisting of relationships that not only can be formalized in behavior, but also guaranteed by the state and can be realized at least with some efficiency. Within the area of possible regulation different areas of regulation are singled out. Each area is defined by its border, which in turn is determined by certain significant factor. Areas are defined by economic, moral, historical, and other cultural conditions of social life. It is proved that the fulfilling of area and content of these areas depends on the degree of possible guaranteed efficiency of legal regulation that is acceptable to particular state-organized society at a particular stage of civilization development. Such areas may intercourse, have a common arrays of public relations. Zone of intercourse of all these areas form an area, within borders of which the effectiveness of regulation of public relations is provided by all those factors that form the boundaries of different legal regulation limits. This is the most effective area of legal regulation. Required area of legal regulation is also marked out - an array of social relations that must be regulated by law to ensure the normal

functioning of society at a particular stage of its development. This area may partly go beyond the boundaries of the most effective legal regulation. The area of the current regulation - an array of social relations that is regulated by law, covered by current legislation. It can coincide or partly coincide with the area of the most effective regulation.

This approach allows to specify the concept of legal regulation on the basis of determining its essential boundaries factories, organize, coordinate different definitions of areas of legal regulation, to expand their classification.

Key words: areas of legal regulation, limits of legal regulation, boundaries of legal regulation.

УДК 340.1

М. С. БУЛКАТ

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРИРОДИ СУДОВОЇ ВЛАДИ (ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ КОНТЕКСТ)

Представлено результати наукового аналізу з окремих питань розуміння теоретико-правової природи та сутності судової влади. Для розуміння правової природи судової влади визначено семантичні значення терміну «влада», смислові значення поняття влади у різних наукових сферах, а також концепції взаємодії видів державної влади та загальнотеоретичні особливості становлення судової влади. Останні включають тенецу історичних трансформацій судової влади з урахуванням ментальних, релігійних, геополітичних та інших особливостей країн та громадянського суспільства; історіографічний розвиток уявлень про природу судової влади; еволюцію

© *БУЛКАТ Марина Сергіївна* – кандидат юридичних наук, заступник начальника управління юридичного забезпечення суду – начальник юридичного відділу Вищого спеціалізованого суду України розгляду цивільних і кримінальних справ